

РОЛЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ЕКСПЕРТА-ПСИХІАТРА СТОРОНОЮ ЗАХИСТУ В СУДОВОМУ ПРОЦЕСІ: ПІДВИЩЕННЯ ОБ'ЄКТИВНОСТІ ТА ЗАХИСТ ПРАВ ОБВИНУВАЧЕНИХ

МАКАРОВА Олена - кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогіки та психології Харківського національного університету внутрішніх справ

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5480-5942>

УДК 343.121.4(477):340.63

DOI: <https://doi.org/10.32782/LAW.UA.2024.1.20>

Стаття присвячена аналізу ролі та особливостей з акцентом на підвищення об'єктивності та захисту прав обвинувачених. До ключових аспектів цього процесу належать: експертиза обвинувачень; аналіз показань та свідчень; психологічна експертиза перед судовим засіданням; спростування експертних висновків стороною обвинувачення; формування позитивного (на скільки це можливо) зображення обвинуваченого; етичний розгляд та конференційний захист.

Завданням статті було розкрити ключові аспекти взаємодії між юридичним та медичним середовищами, з метою вдосконалення судового процесу. Розглядаються правові стандарти та етичні норми, які регулюють залучення експерта - психіатра стороною захисту. Судово-психіатрична експертиза обвинуваченого підпадає під чисельні правові та етичні норми, спрямовані на забезпечення об'єктивності та захисту прав людини, до яких належать: незалежність та об'єктивність; дотримання професійних стандартів; конфіденційність та приватність; відповідність юридичним процедурам; інформована згода та права обвинуваченого; співпраця з органами слідства та дізнання.

Підкреслюється необхідність дотримання експертами-психіатрами високих етичних стандартів у контексті судових експертиз. Розглядається питання об'єктивності експертних висновків та уникнення конфлікту інтересів. Визначена важливість надання експертом-психіатром об'єктивних та від-

повідальних висновків, які служать основою для судових рішень. Висвітлюється важливий внесок, експерта-психіатра, у судовий процес, сприяючи збалансованому та об'єктивному розгляду справи. Зроблений акцент на покращенні юридичної та медичної співпраці, наголошується на необхідності взаєморозуміння та ефективності комунікації для оптимального використання експертних висновків та досягнення справедливих та об'єктивних судових рішень. До таких ключових аспектів належить: комунікація та розуміння потреб; об'єднання експертних знань; спільні тренінги та семінари; створення механізмів обговорення; забезпечення конфіденційності та імпарціальності.

Зроблено висновок, що залучення експерта-психіатра стосовно захисту є важливим елементом для створення справедливого та етичного судового процесу, спрямованого на захист прав обвинуваченого.

Ключові слова: судово-психіатрична експертиза, захист обвинуваченого, експерт-психіатр, кримінальне провадження.

Постановка проблеми

Постановка проблеми є важливим етапом у дослідженні ролі та особливостей залучення експерта-психіатра стороною захисту в судовому процесі з метою підвищення об'єктивності та захисту прав обвинуваченого. До цього важливого завдання виникають чисельні питання, що визначають проблематику цього дослідження, а саме: недостатність об'єктивності в судових процесах – як

роль експерта-психіатра може впливати на підвищення рівня об'єктивності в судових процесах, особливо коли експерт працює на стороні захисту; суб'єктивізм в експертних дослідженнях – як забезпечувати, що експерт-психіатр, діючи на стороні захисту, уникає суб'єктивізму у своїх висновках; етичні питання та конфлікт інтересів – вирішення етичних ділем, пов'язаних із залученням експерта-психіатра стороною захисту, зокрема враховуючи конфлікти інтересів; визначення компетенції та кваліфікації експерта-психіатра – критерії, які повинні визначати компетентність та кваліфікацію експерта-психіатра, зокрема, коли він працює на стороні захисту; вплив експертних висновків на судові рішення – як висновки, які представлені стороною захисту, можуть впливати на судові рішення та на якому етапі судового процесу вони мають найбільш вагомий ефект; забезпечення співпраці юристів і експертів-психіатрів для забезпечення об'єктивності; захист прав обвинуваченого у контексті психіатричної експертизи – залучення експерта – яким чином психіатра на стороні захисту сприяє захисту прав обвинувачених та забезпеченню їхньої справедливої та компетентної захисту.

Дослідження цих аспектів дозволить ретельно розглянути проблематику ролі та особливостей експерта-психіатра, залученого стороною захисту в судовому процесі, зокрема, щодо підвищення об'єктивності та захисту прав обвинувачених.

Стан дослідження

Питанню дослідження щодо залучення експерта-психіатра до кримінального процесу присвячені наукові праці провідних науковців: А. Амеліна, О. Баєва, В. Бажанюк, А. Бегми, І. Бельчікова, Б. Білоусов, А. Воробчака, М. Гетманцева, В. Гусєвої, Д. Давидова, О. Керевича, Н.Кравець, В. Кузьменко, В. Кузьмічова, І. Лопашука, О.Моїсєєвої, В. Осмоляна, Н.Панько, Ю. Пілюкова, Г.Пилипенка, М. Правової, О. Ратінова, О.Тищенко, А. Шульженко, С. Шум, О. Хрищева, О. Ховпуча, О. Цильмак. В. Цимбалюка та інш.

А. Амеліна у своїх дослідженнях наголошує на тому, що при оцінці висно-

вку експерта, суб'єкт оцінювання повинен з'ясувати, чи було дотримання кримінально процесуального порядку призначення та проведення судово-психіатричної експертизи. Кримінально-процесуальним кодексом України визначені чіткі умови щодо проведення експертизи та надання висновку, який може мати доказове значення по справі. Визначено, що проведення експертизи доручається незалежній та неупередженій особі, яка має спеціальні знання та кваліфікацію, і не має конфлікту інтересів. Відбувається обов'язкове попередження експерта про кримінальну відповідальність за фальсифікацію висновку. Визначено про можливість виклику експерта до суду для допиту при розгляді справи в суді [1].

В дослідженнях Гуміна О. розглядаються напрямки судових експертиз, сутність яких полягає у тому, щоб застосовувати лише спеціальні знання, експертні дослідження мають конкретні стадії: вибір та тлумачення норм права, порівняльні дії, які приписані вибраними нормами, з діями, які вчинені на місці кримінального правопорушення. Визначені стадії, які відображені в цьому дослідженні, можуть знайти максимальне відображення у висновках експертів [2].

Питання доказового значення висновку висвітлені в наукових роботах Д. Давидової. Науковець наголошує, що коло спеціальних знань експерта обмежує його компетентність конкретної експертизи. До компетентностей судового експерта належать фахові знання які застосовуються для проведення певної експертизи в окремому кримінальному провадженні, при якому визначене коло питань, які постають перед експертом [3].

У дослідженнях В. Цимбалюк розглядається питання щодо нормативно-правового забезпечення проведення судово-психіатричної експертизи, показань і висновку експерта-психіатра у кримінальному процесі. Науковець наголошує, що судова психіатрія перебуває на особливому місці, і є самостійною науково-практичною галуззю, до якої входить комплекс знань за напрямком патології психічної діяльності людини. При проведенні психіатричної експертизи екс-

перту-психіатру необхідно розуміти відповідальність, яка на нього покладена. Висновок експерта-психіатра має бути максимально точними обґрунтованим, об'єктивним та змістовним, щодо стану досліджуваного, бо визначений діагноз або рекомендації, в експертному висновку можуть носити доленосний характер [4].

Н. Кравець у своїх дослідженнях розглядає порядок призначення та проведення судово-психіатричних експертиз у відповідності до змін у Кримінально-процесуальному кодексі України. Розглядає вимоги, які висуваються експертам та до експертних установ тощо. Науковець наголошує, що в кримінальному провадженні експерт-психіатр залучається у разі потреби проведення судово-психіатричної експертизи. Також сторона захисту може самостійно залучити експерта на умовах договору. Встановлено, що в чинному законодавстві судово-психіатрична експертиза визначена, як дослідження, яке вимагає спеціальних знань, вмінь і навичок. Метою проведення судово-психіатричної експертизи є отримання висновку експерта, саме цей висновок є або може бути предметом розгляду у суді. Н. Кравець робить висновок, що висновок експерта – це наукова праця, яка проведена з профільного дослідження процесів, об'єктів чи явищ, які мають значення при розслідуванні кримінального провадження. Науковець зазначає, що при призначенні судової експертизи суд повинен мати розуміння, знайти та визначити, які саме спеціальні знання потрібно застосовувати для її проведення, також є доцільним врахування питань, які постають перед судовим експертом та правильно їх закріпити [5].

Отже, аналізуючи стан досліджень і публікацій із запропонованої тематики, показує, що були досліджені наступні питання: роль та особливості залучення експерта психіатра стороною захисту в судовому процесі з метою підвищення об'єктивності та захисту прав обвинувачених. Розглянуті шляхи підвищення об'єктивності експертних досліджень.

У цілому, останні дослідження за напрямком ролі та особливостей залучення експерта-психіатра стороною захисту в су-

довому засіданні свідчать про те, що цей напрямок досліджень є актуальним та потребує подальшого дослідження.

Мета і завдання дослідження

Метою цього дослідження є глибокий та всебічний розгляд ролі та особливостей залучення експерта-психіатра стороною захисту в судовому процесі, зокрема, орієнтованого на підвищення об'єктивності та захисту прав обвинувачених.

Наукова новизна дослідження

Наукова новизна дослідження ролі психіатра-експерта, який діє на стороні захисту в судовому процесі, полягає в глибокому вивченні та систематизації питань, які стосуються впливу такого експерта на об'єктивність судового розгляду та захисту прав обвинувачених. Наукова новизна виявляється у наступних аспектах: комплексний аналіз наукових практик, вивчення та оцінка впливу на судові рішення, роль експерта-психіатра, аналіз етичних аспектів та їх роль у системі правосуддя, розробка рекомендацій, дослідження правозахисних ініціатив та судово-психіатричних практик, урахування контекстуальних факторів.

Викладення основного матеріалу

У ході судового розгляду виникають ситуації, коли для ґрунтовного аналізу та об'єктивності оцінки психічного стану обвинуваченого стає необхідним залучення експерта-психіатра. Залучення експерта-психіатра відбувається у випадках, коли обвинувачений визнає свою вину, але стверджує, що на момент вчинення злочину він не був осудним; коли обвинувачений не визнає свою вину і стверджує, що його дії були викликані психічним розладом; коли є сумніви щодо дієздатності обвинуваченого; коли необхідно встановити ступінь тяжкості психічного розладу обвинуваченого; коли необхідно визначити, чи потребує обвинувачений примусового лікування.

Процес залучення експерта має певні етапи, які пропонуємо розглянути.

Вибір експерта. Захисник може самостійно знайти експерта-психіатра, можна

звернутись за допомогою до профільних організацій.

Подання клопотання про призначення експертизи. Стороною захисту подається клопотання до суду, у ньому повинні бути викладені підстави для проведення експертизи та питання, які ставляться перед експертом.

Ухвалення судом рішення. Суд може задовільнити клопотання або відмовити в ньому.

Проведення експертизи. Експерт проводить дослідження обвинуваченого та готує висновок.

Дослідження експертного висновку. Сторони можуть допитати експерта, а суд враховує висновок при винесенні рішення.

Перевагами залучення експерта є допомога в захисті обвинуваченого, наданні об'єктивної оцінки психічного стану, зниження ризику необґрунтованого засудження.

Розкриття ключових аспектів взаємодії між представниками юридичного та медичного середовища в контексті залучення експерта психіатра стороною захисту в судовому процесі є важливим завданням для забезпечення ефективного використання психіатричної експертизи та досягнення справедливих судових рішень [6].

Комунікація та розуміння потреб. Суттєво важливо, щоб юридичні фахівці та експерти психіатри володіли ефективними навичками комунікації для забезпечення взаєморозуміння. Юристи повинні зрозуміти медичні аспекти та термінологію. Тоді як медичні фахівці мають враховувати правові контексти та вимоги судових процедур.

Об'єднання експертних знань. Співпраця юридичних та медичних експертів сприяє об'єднанню їхніх унікальних знань для комплексного розгляду справи. Взаєморозуміння методів та процесів обох галузей дозволяє максимально використовувати експертні висновки.

Спільні тренінги та семінари. Організація спільних тренінгів і семінарів для юридичних та медичних фахівців сприяє обміну досвідом та вирішенню складних питань. Підвищення обізнаності обох сторін щодо

тенденцій у своїх галузях покращує якість експертизи.

Створення механізмів обговорення. Регулярні зустрічі та обговорення між представниками обох середовищ дозволяють вирішувати можливі розбіжності та визначати найбільш об'єктивні підходи.

Забезпечення і конфіденційності та імпарціальності. Юридичні та медичні фахівці повинні спільно працювати над забезпеченням конфіденційності та імпарціальності в процесі психіатричної експертизи. Встановлення чітких стандартів щодо обробки та зберігання конфіденційної інформації є ключовим елементом взаємодії.

Правові стандарти при проведенні судово-психіатричної експертизи містяться у Конституції України, яка гарантує право на справедливий суд та захист [7]. Кримінально процесуальний кодекс України, який визначає порядок проведення судових експертиз, у тому числі судово-психіатричних [8]. Цивільно процесуальний кодекс України, який містить положення про призначення експертиз у цивільних провадженнях [9]. Закон України Про судову експертизу, у якому визначено правові та організаційні основи судової експертизи [10]. Наказ Міністерства охорони здоров'я України № 865 від 08.05.2018 Про затвердження Порядку проведення судово-психіатричної експертизи визначає порядок проведення судово-психіатричної експертизи [11].

Принципи етики експертів-психіатрів складаються зі спеціальних знань, вмінь і навичок, які необхідні для проведення експертного дослідження. На постійній основі вдосконалювати професійні знання з використанням доступних методів і форм додаткового навчання. Вивчати наукову та методичну літературу з психіатричних та інших міждисциплінарних зав'язків. Особа, яка притягнута до кримінальної та відповідальності або бере участь у судовому процесі як потерпілий або свідок, має право на визначену сукупність прав, яка регулюється кримінально-процесуальним кодексом. До питань етики експерта психіатра відноситься норма поваги, честі та достоїнства особи, яка досліджується. Перш за все експерт-психолог дотримується професійної позиції

щодо поведінки особи, яка проходить дослідження, мають досвід злочинця і своєю поведінкою можуть викликати роздратованість. Експерт-психіатр повинен здійснювати контроль своїх дій та висловлювань та не може брати на себе функції суду, а також робити швидкі оціночні судження.

Судово-психіатрична експертиза обвинуваченого підпадає під чисельні правові та етичні норми, спрямовані на забезпечення об'єктивності, справедливості та захисту прав особи. У різних країнах можуть існувати різні норми, але основні принципи зазвичай подібні. Розглянемо деякі ключові аспекти [12].

Незалежність та об'єктивність. Судово-психіатричний експерт повинен діяти незалежно від сторін судового процесу та бути об'єктивним у своїх оцінках. Експерт повинен утримуватись від сторонніх впливів та підтримувати високий рівень нейтральності.

Дотримання професійних стандартів. Експерт повинен дотримуватись професійних стандартів, що регулюють психіатричну практику та проведення судових експертиз. Це може включати відповідність кодексам етики медичних та юридичних професій.

Відповідність юридичним процедурам. Судово-психіатрична експертиза повинна відповідати юридичним стандартам та процедурам країни, де вона проводиться. Експерт повинен розуміти всі законодавчі вимоги, що стосуються його діяльності.

Інформована згода на права обвинуваченого. Судовий експерт повинен отримати згоду обвинуваченого перед початком експертизи. Обвинувачений повинен бути проінформованим про мету експертизи, її можливі наслідки та його права в цьому контексті.

Відсутність дискримінації. Експерт повинен утримуватись від будь-яких форм дискримінації на основі раси, статі, релігії, національності або інших характеристик. Оцінка повинна базуватись на об'єктивних медичних факторах та даних.

Співпраця з представниками юридичних професій. Експерт повинен конструктивно співпрацювати з представниками слідчо-судової ланки, адвокатом, надаючи їм

достовірні та зрозумілі висновки. Співпраця сприяє ефективній інтеграції медичних та юридичних аспектів експертизи.

Дотримання цих принципів гарантує високий рівень стандартів судово-психіатричної експертизи та допомагає у забезпеченні справедливості в судових процесах.

Розглянемо питання об'єктивності експертних висновків. Неупередженість: експерт-психіатр має бути неупередженим та не мати особистої зацікавленості у справі. Об'єктивність: висновок експерта має ґрунтуватися на даних обстеження обвинуваченого та наукових знаннях. Відповіді на питання: висновок експерта має чітко відповідати на питання, які були поставлені стороною захисту або судом. Аргументація: висновок експерта має бути чітко мотивованим та містити посилання на джерела інформації.

Уникнення конфлікту інтересів: експерт-психіатр не повинен бути пов'язаний із жодною зі сторін у справі.

Відсутність попередніх висловлювань: експерт не повинен публічно висловлювати свою думку щодо справи до проведення експертизи.

Відмова від участі. Експерт має право відмовитися від участі у справі, якщо вважає, що не може бути неупередженим.

Для забезпечення об'єктивності робляться наступні кроки. Призначення експерта судом – це гарантує, що експерт не буде залежати від жодної зі сторін у справі. Ознайомлення з матеріалами справи – експерт має право ознайомитися з усіма матеріалами справи, щоб сформувати об'єктивну думку. Допит експерта – сторони у справі мають право допитати експерта та поставити йому запитання. Оцінка судом – суд має ґрунтовано оцінити висновок експерта та дати йому відповідну оцінку.

Залучення експерта-психіатра стороною захисту в судовому процесі має свої особливості, спрямовані на забезпечення об'єктивності, захисту прав обвинуваченого та зміцнення пропозиції захисту. Розглянемо деякі ключові аспекти. Експерт психіатр, який діє на стороні захисту, здійснює аналіз обвинувачень, оцінюючи їхню медичну обґрунтованість та психічні аспекти. Оцін-

ка достовірності обвинувачень і виявлення можливих психічних обставин може бути вагомим інструментом проти сторони обвинувачення.

Експерт-психіатр повинен аналізувати психічний стан обвинуваченого під час вчинення правопорушення та висловлювання під час судового процесу. Це дозволяє експерту виявити можливі фактори, які можуть вплинути на психічний стан обвинуваченого та вказати на експертне свідчення на користь захисту. Також є доцільним проведення психологічної експертизи перед судовим засіданням: може допомогти визначити, які аспекти психічного стану можуть бути важливими для захисту. Це дозволяє стороні захисту підготувати ефективну стратегію, засновану на психічних особливостях обвинуваченого.

Експерт-психіатр, зі сторони захисту, може намагатися спростувати експертні висновки, які представлені стороною обвинувачення. Це може включати висвітлення альтернативних тлумачень психічних станів або вказання на методологічні або етичні питання в експертних дослідженнях.

Необхідність взаєморозуміння та ефективності комунікації для оптимального використання експертних висновків має велике значення всіх учасників процесу. До кроків в ефективній комунікації належать: створення чіткого плану співпраці, тобто на початку роботи експерта-психіатра зі сторони захисту, важливо чітко розуміти завдання, методи дослідження та строки надання висновків; проведення регулярних консультацій - сторони захисту та експерт-психіатр повинні регулярно вести діалог, щоб обговорювати хід дослідження, включаючи питання та попередні результати; використання доступної мови – експерт-психіатр повинен використовувати зрозумілу термінологію, уникаючи надмірно складних наукових термінів; підготовка наочних матеріалів – візуальні матеріали, такі як діаграми та таблиці, можуть допомогти суду та сторонам процесу краще зрозуміти експертні висновки.

Висновки

Отже, сторона захисту забезпечує експерта необхідною інформацією про справу

та обвинуваченого. Формулює чіткі та зрозумілі питання для експерта. Вміє інтерпретувати експертні висновки та використовувати їх у ході судового розгляду.

У свою чергу, експерт-психіатр розуміє аспекти справи та запити сторони захисту. Використовує зрозумілу та доступну термінологію у своїх висновках. Готовий відповідати на запитання суду та сторін.

Суд, у свою чергу, здатний оцінити експертні висновки з точки зору їх наукової обґрунтованості щодо справи. Враховує обмеження експертизи та не використовує експертні висновки як остаточну істину.

Отже, залучення експерта-психіатра стороною захисту може стати ключовим фактором у захисті прав та інтересів обвинуваченого, забезпечуючи ґрунтований та неупереджений аналіз його психічного стану. Взаєморозуміння між медичною та юридичною галузям, у контексті залучення експерта-психіатра, сприяє покращанню судового процесу, забезпечуючи більш об'єктивні та інформовані судові рішення.

Література

1. Амеліна А.С., Білоусов Б.Л. Оцінка висновку експерта та його доказове значення. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*. 2018. Вип. 1-2. С. 185-192.
2. Гумін О. М. Процесуальне значення висновку експерта як джерела доказів у кримінальному провадженні *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2013. Вип. 10. С. 163-167.
3. Давидова Д. В. Висновок експерта як процесуальне джерело доказів: окремі аспекти теорії та практики *Південноукраїнський правничий часопис*. 2015. № 2. С. 151-154.
4. Цимбалюк В. І. Роль судово-психіатричної експертизи в питанні оцінки психічного стану особи *Часопис Київського університету права*. 2014. № 4. С. 245-248.
5. Кравець Н. В., Бегма А. П., Ховпуч О. С. Особливості призначення та проведення експертизи у кримінальному провадженні: новели законодавства *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*. 2019. Вип. 15. С. 167-173.

6. Гусєва В. О. Призначення судово-медичних експертиз під час розслідування насильства щодо працівника правоохоронного органу: проблеми та шляхи їх вирішення. *Право і безпека*. 2021. № 3 (82). С. 102-112.

7. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

8. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

9. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 березня 2004 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>.

10. Про судову експертизу : Закон України : від 25.02.1994 № 4038-ХІІ [Електронний ресурс] /Верховна рада України. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4038-12> (датаз вернення 10.02.24)

11. Про затвердження Порядку проведення судово-психіатричної експертизи. Наказ МОЗ України від 08.05.2018 № 865

12. Макарова О.П. Теоретико правові засади проведення судово психіатричної експертизи у кримінальному провадженні. *Право і безпека* 2023. № 3.С.190-200

THE ROLE AND CHARACTERISTICS OF INVOLVING AN EXPERT - A PSYCHIATRIST BY THE DEFENSE PARTY IN THE TRIAL: INCREASING OBJECTIVITY AND PROTECTING THE RIGHTS OF THE ACCUSED

The article is devoted to the analysis of the role and features with an emphasis on increasing objectivity and protecting the rights of the accused. Key aspects of this process include: examination of accusations; analysis of testimony and testimony; psychological examination before the court session; refutation of expert opinions by the prosecution; formation of a positive (as much as possible) image

of the accused; ethical review and conference defense.

The task of the article was to reveal the key aspects of the interaction between the legal and medical environments, with the aim of improving the judicial process. The legal standards and ethical norms governing the involvement of an expert - a psychiatrist by the defense side are considered. Forensic psychiatric examination of the accused is subject to numerous legal and ethical norms aimed at ensuring objectivity and protection of human rights, which include: independence and objectivity; compliance with professional standards; confidentiality and privacy; compliance with legal procedures; informed consent and rights of the accused; absence of the accused; cooperation with investigation and inquiry bodies.

Emphasis is placed on the need for psychiatrists to observe high ethical standards in the context of forensic examinations. The issue of objectivity of expert opinions and avoidance of conflict of interests is considered. The importance of providing objective and responsible conclusions by an expert - a psychiatrist, which serves as the basis for court decisions. The important contribution of the expert psychiatrist to the judicial process is highlighted, contributing to a balanced and objective consideration of the case. Emphasis is placed on improving legal and medical cooperation, the need for mutual understanding and effective communication is emphasized for the optimal use of expert opinions and the achievement of fair and objective court decisions. These key aspects include: communication and understanding of needs; pooling of expert knowledge; joint trainings and seminars; creation of discussion mechanisms; ensuring confidentiality and impartiality.

It was concluded that the involvement of an expert - a psychiatrist in relation to the defense is an important element for creating a fair and ethical trial aimed at protecting the rights of the accused.

Key words: forensic psychiatric examination, defense of the accused, expert psychiatrist, criminal proceedings.